प्राध्यापक (संस्कृत शिक्षा) प्रतियोगी परीक्षा - 2018
(सामान्य व्याकरण)

पुस्तिका में पृष्ठों की संख्या : 16
Number of Pages in Booklet : 16

पुस्तिका में प्रश्नों की संख्या : 150
No. of Questions in Booklet : 150

प्रश्न-पत्र पुस्तिका संख्या / Question Paper Booklet No. 5152153

LSk-02

परीक्षा दिनांक :- 07/08/2020
समय :- 2:00 to 5:00

Paper Code : 07

SUBJECT : Samanya Vyakaranam

Paper - II

समय : 3.00 घण्टे
Time : 3.00 Hours

अधिकतम अंक : 300
Maximum Marks : 300

प्रश्न-पत्र पुस्तिका एवं उत्तर पत्रक के पेपर सील/पॉलिथीन बैग को खोलने पर परीक्षार्थी यह सुनिश्चित कर लें कि उसके प्रश्न-पत्र पुस्तिका पर वही प्रश्न-पत्र पुस्तिका संख्या अंकित है जो उत्तर पत्रक पर अंकित है । इसमें कोई भिन्नता हो तो वीक्षक से दूसरा प्रश्न-पत्र प्राप्त कर लें । ऐसा न करने पर जिम्मेदारी अभ्यर्थी की होगी ।

The candidate should ensure that Question Paper Booklet No. of the Question Paper Booklet and Answer Sheet must be same after opening the Paper Seal / Polythene bag. In case they are different, a candidate must obtain another Question Paper. Candidate himself shall be responsible for ensuring this.

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. **सभी** प्रश्नों के उत्तर दीजिए ।
2. **सभी** प्रश्नों के अंक समान हैं ।
3. प्रत्येक प्रश्न का केवल **एक** ही उत्तर दीजिए ।
4. एक से अधिक उत्तर देने की दशा में प्रश्न के उत्तर को गलत माना जाएगा ।
5. प्रत्येक प्रश्न के चार वैकल्पिक उत्तर दिये गये हैं, जिन्हें क्रमश: 1, 2, 3, 4 अंकित किया गया है । अभ्यर्थी को सही उत्तर निर्दिष्ट करते हुए उनमें से केवल एक गोले अथवा बबल को उत्तर पत्रक पर **नीले बॉल प्वाइंट पेन** से गहरा करना है ।
6. **OMR** उत्तर पत्रक इस परीक्षा पुस्तिका के अन्दर रखा है । जब आपको परीक्षा पुस्तिका खोलने को कहा जाए, तो उत्तर-पत्र निकाल कर ध्यान से केवल **नीले बॉल पॉइंट पेन** से विवरण भरें ।
7. **प्रत्येक गलत उत्तर के लिए प्रश्न अंक का 1/3 भाग काटा जायेगा** । गलत उत्तर से तात्पर्य अशुद्ध उत्तर अथवा किसी भी प्रश्न के एक से अधिक उत्तर से है । किसी भी प्रश्न से संबंधित गोले या बबल को खाली छोड़ना गलत उत्तर नहीं माना जायेगा ।
8. मोबाइल फोन अथवा इलेक्ट्रोनिक यंत्र का परीक्षा हॉल में प्रयोग पूर्णतया वर्जित है । यदि किसी अभ्यर्थी के पास ऐसी कोई वर्जित सामग्री मिलती है तो उसके विरुद्ध आयोग द्वारा नियमानुसार कार्यवाही की जायेगी ।
9. कृपया अपना रोल नम्बर ओ.एम.आर. पत्रक पर सावधानीपूर्वक सही भरें । गलत अथवा अपूर्ण रोल नम्बर भरने पर **5 अंक** कुल प्राप्तांकों में से काटे जा सकते हैं ।

चेतावनी : अगर कोई अभ्यर्थी नकल करते पकड़ा जाता है या उसके पास से कोई अनधिकृत सामग्री पाई जाती है, तो उस अभ्यर्थी के विरुद्ध पुलिस में प्राथमिकी दर्ज कराते हुए विविध नियमों-प्रावधानों के तहत कार्यवाही की जाएगी । साथ ही विभाग ऐसे अभ्यर्थी को भविष्य में होने वाली विभाग की समस्त परीक्षाओं से विवर्जित कर सकता है ।

INSTRUCTIONS FOR CANDIDATES

1. Answer **all** questions.
2. **All** questions carry equal marks.
3. Only **one** answer is to be given for each question.
4. If more than one answers are marked, it would be treated as wrong answer.
5. Each question has four alternative responses marked serially as **1, 2, 3, 4**. You have to darken only one circle or bubble indicating the correct answer on the Answer Sheet using **BLUE BALL POINT PEN**.
6. The **OMR** Answer Sheet is inside this Test Booklet. When you are directed to open the Test Booklet, take out the Answer Sheet and fill in the particulars carefully with **blue ball point pen** only.
7. **1/3 part of the mark(s) of each question will be deducted for each wrong answer.** A wrong answer means an incorrect answer or more than one answers for any question. Leaving all the relevant circles or bubbles of any question blank will not be considered as wrong answer.
8. Mobile Phone or any other electronic gadget in the examination hall is strictly prohibited. A candidate found with any of such objectionable material with him/her will be strictly dealt as per rules.
9. Please correctly fill your Roll Number in O.M.R. Sheet. **5 Marks** can be deducted for filling wrong or incomplete Roll Number.

Warning : If a candidate is found copying or if any unauthorized material is found in his/her possession, F.I.R. would be lodged against him/her in the Police Station and he/she would liable to be prosecuted. Department may also debar him/her permanently from all future examinations.

इस परीक्षा पुस्तिका को तब तक न खोलें जब तक कहा न जाए ।
Do not open this Test Booklet until you are asked to do so.

1. "भारतवर्ष के समान कोई देश नहीं है ।"
उपर्युक्तवाक्यस्य संस्कृतानुवादः भवेत् ।
(1) भारतवर्षस्य तुल्यः कः देशः न भवति ।
(2) भारतवर्षं सदृशं किञ्चित् देशं नास्ति ।
(3) भारतवर्षेण तुल्यः कश्चित् देशः नास्ति ।
(4) भारतवर्षं तुल्यं कश्चित देशः नास्ति ।

2. "मैं उस पर क्रोध क्यों करूँ" ?
अस्य वाक्यस्य संस्कृतानुवादः विद्यते ।
(1) अहं तस्मिन् किमर्थं क्रुध्येयम् ?
(2) अहं तं किमर्थं न क्रुध्यानि ?
(3) अहं तस्य कथं न क्रुध्यानि ?
(4) अहं तस्मै किमर्थं क्रुध्यानि ?

3. 'पा' धातोः लिट्-लकारस्य प्रथमपुरुष-बहुवचने रूपमस्ति –
(1) पपौ (2) पपतुः
(3) पपुः (4) अपात्

4. 'दृश्' धातोः लृङ्-लकारस्य प्रथमपुरुषैकवचने रूपं विद्यते –
(1) अद्रक्ष्यत् (2) अदर्शत्
(3) अपश्यत् (4) अद्रक्ष्यन्

5. 'नम्' धातोः लोट्-लकारस्य मध्यमपुरुषैकवचने रूपमस्ति –
(1) नमसि (2) नम
(3) नमः (4) नंस्यसि

6. 'अस्' धातोः लुङ्-लकारस्य उत्तमपुरुषैकवचने रूपमस्ति –
(1) अभूवम् (2) अभवम्
(3) अभूः (4) अभूत्

7. 'हन्' धातोः विधिलिङ्-लकारस्य प्रथमपुरुष-बहुवचने रूपं विद्यते
(1) हन्याम्
(2) हन्याः
(3) हन्युः
(4) हत

8. 'दा' धातोः आत्मनेपद-लोट्लकार-उत्तमपुरुषैकवचने रूपं वर्तते
(1) दासीय (2) ददीय
(3) ददै (4) ददे

9. 'शक्' धातोः लृट्-लकारस्य मध्यमपुरुष-बहुवचने रूपमस्ति –
(1) शक्ष्यथः (2) शक्ष्यथ
(3) शक्षिष्यथ (4) शक्नुथ

10. 'कृ' धातोः आत्मनेपद-लङ्लकारस्य उत्तमपुरुषैकवचने रूपं विद्यते –
(1) अकुर्वत (2) अकुरुत
(3) कुर्वे (4) अकुर्वि

11. 'सखि' शब्दस्य सप्तमी-एकवचने रूपमस्ति –

(1) सख्या (2) सखायौ

(3) सख्यौ (4) सख्ये

12. 'कर्तृ' शब्दस्य चतुर्थी-एकवचने रूपमस्ति –

(1) कर्ते (2) कर्त्रे

(3) कर्त्रा (4) कर्तरि

13. 'स्त्री' शब्दस्य द्वितीया-बहुवचने रूपमस्ति –

(1) स्त्री (2) स्त्रि:

(3) स्त्रीणाम् (4) स्त्री:

14. 'राजन्' शब्दस्य सप्तमी-बहुवचने रूपं वर्तते –

(1) राजसु (2) राजषु

(3) राज्ञसु (4) राजत्सु

15. 'विद्वस्' शब्दस्य द्वितीया-बहुवचने रूपमस्ति –

(1) विद्वत्सु (2) विदुषाम्

(3) विदुष: (4) विद्वांस:

16. 'दधि' शब्दस्य प्रथमा-बहुवचने रूपं विद्यते

(1) दधिनी (2) दधीनि

(3) दधीनी (4) दधनि

17. 'युष्मद्' शब्दस्य चतुर्थीविभक्ते: बहुवचनस्य वैकल्पिकं रूपमस्ति –

(1) मे (2) ते

(3) व: (4) न:

18. 'अदस्' शब्दस्य स्त्रीलिंग-तृतीया-एकवचने रूपमस्ति –

(1) अमुना (2) अमुया

(3) अमुष्याम् (4) अमुष्यै

19. निम्नलिखितेषु 'यत्' प्रत्ययान्त: शब्द: वर्तते :

(1) शिष्य: (2) कार्यम्

(3) ज्ञेयम् (4) मृज्य:

20. धातो: ण्वुल्तृचौ इति प्रत्यययो: कस्मिन्नर्थे प्रयोग: भवति ?

(1) कर्त्रर्थे

(2) क्रियार्थे

(3) भूतकालार्थे

(4) भविष्यत्कालार्थे

21. "नन्दन:" पदे प्रकृतिप्रत्ययौ स्त:

(1) नन्दि + णिनि (2) नन्दि + ल्युट्

(3) नन्दि + ल्यु (4) नन्दि + अन

22. तालिकां सुमेलयत –

A.	प्रज्ञ:	E.	णिनि
B.	कुरुचर:	F.	ड:
C.	सरोजम्	G.	ट:
D.	ग्राही	H.	क:

(1) AH, BF, CG, DE

(2) AH, BG, CF, DE

(3) AE, BG, CE, DF

(4) AG, BE, CF, DH

23. 'दा' धातोः क्त-प्रत्ययान्तः शब्दः विद्यते –

(1) अवदातः (2) दग्धः

(3) दतः (4) दत्तः

24. निम्नलिखितेषु षाकन्-प्रत्ययान्तः शब्दः वर्तते :

(1) कारकः (2) वराकः

(3) शिक्षकः (4) नायकः

25. कौ प्रत्ययौ क्रियायां क्रियार्थायां च भवतः ?

(1) तुमुण्ण्वुलौ (2) क्तक्तवतू

(3) शतृशानचौ (4) ण्वुल्तृचौ

26. याच्-धातोः नङ्-प्रत्ययान्तः शब्दः विद्यते –

(1) याचना (2) याश्चा

(3) याच्त्रा (4) याचकः

27. 'सक्षत्रम्' पदस्य समासविग्रहः भवेत् –

(1) क्षत्राणां सदृशम्

(2) क्षत्राणां युगपत्

(3) क्षत्राणां सम्पत्तिः

(4) क्षत्रमप्यपरित्यज्य

28. "नखभिन्नः" इत्यत्र किं सूत्रम् ?

(1) तृतीया तत्कृतार्थेन गुणवचनेन

(2) कर्तृकरणे कृता बहुलम्

(3) साधकतमं करणम्

(4) नदीभिश्च

29. पञ्चम्याः स्तोकादिभ्यः इति सूत्रस्योदाहरणं वर्तते

(1) चोरभयम् (2) यथाशक्ति

(3) यूपदारु (4) दूरादागतः

30. "पूर्वस्यां शालायां भवः" इत्यस्य समस्तपदं विद्यते –

(1) पूर्वाशालः (2) पूर्वशालः

(3) पौर्वशालः (4) पूर्वशाला

31. बहुव्रीहिसमासस्य विधिसूत्रं विद्यते –

(1) कुगतिप्रादयः

(2) अनेकमन्यपदार्थे

(3) उपपदमतिङ्

(4) उपमानानि सामान्यवचनैः

32. "ईश्वरं गुरुं च भजस्व" इत्यस्मिन्नुदाहरणे चार्थे कीदृशः द्वन्द्वः समासः ?

(1) समाहारः (2) इतरेतरयोगः

(3) अन्वाचयः (4) समुच्चयः

33. "शिवकेशवौ" इत्यस्मिन्नुदाहरणे किं सूत्रम् ?

(1) अल्पाच्तरम् (2) अजाद्यदन्तम्

(3) पिता मात्रा (4) द्वन्द्वे घि

34. "ऊरीकृत्य"इत्यस्मिन् समस्तपदे किं मूल-सूत्रम् ?

(1) तस्मान्नुडचि

(2) हलदन्तात् सप्तम्याः संज्ञायाम्

(3) कु-गति-प्रादयः

(4) उपपदमतिङ्

35. "प्रातिपदिकार्थलिङ्गपरिमाण...... प्रथमा" इति कारकसूत्रं पूरयत –

(1) कारकमात्रे (2) पुरुषमात्रे
(3) विभक्तिमात्रे (4) वचनमात्रे

36. "कृषकः क्षेत्रं गत्वा वृक्षं फलानि अवचिनोति" इत्यस्मिन्नुदाहरणे अकथितं किम् ?

(1) फलानि (2) वृक्षम्
(3) क्षेत्रम् (4) गत्वा

37. अधिपूर्वाणां शीङ्स्थासां कुत्र कर्म स्यात् ?

(1) करणे (2) कर्तरि
(3) आधारे (4) कर्मणि

38. उपादिपूर्वस्य कस्य धातोराधारः कर्म स्यात् ?

(1) वस्-धातोः (2) स्था-धातोः
(3) आस्-धातोः (4) शीङ्-धातोः

39. पुत्रेण सहागतः पिता । इत्यत्र किं पदमप्रधानम् ?

(1) सह (2) पिता
(3) पुत्रेण (4) आगतः

40. "क्रोशेन अनुवाकोऽधीतः" । इत्यस्मिन्नुदाहरणे किं कारकसूत्रम् ?

(1) साधकतमं करणम्
(2) अपवर्गे तृतीया
(3) कालाध्वानोरत्यन्तसंयोगे
(4) कर्तृकरणयोस्तृतीया

41. "देवदत्ताय रोचते मोदकः पथि ।" इत्यत्र वाक्ये 'प्रीयमाणः' किम् ?

(1) पथि (2) मोदकः
(3) रोचते (4) देवदत्ताय

42. केषां धातूनां प्रयोगे ईप्सितोऽर्थोऽपादानं स्यात् ?

(1) रुच्यर्थानाम् (2) वारणार्थानाम्
(3) भयार्थानाम् (4) गत्यर्थनाम्

43. "गोमयाद् वृश्चिकाः जायन्ते" इत्यस्मिन्नुदाहरणवाक्ये किं कारक-सूत्रम् ?

(1) जनिकर्तुः प्रकृतिः
(2) भुवः प्रभवः
(3) ध्रुवमपायेऽपादानम्
(4) अपादाने पञ्चमी

44. कृद्योगे कर्तरि कर्मणि च का विभक्तिः भवेत् ?

(1) द्वितीया (2) तृतीया
(3) षष्ठी (4) सप्तमी

45. जातिगुणक्रियासंज्ञाभिः समुदायादेकदेशस्य पृथक्करण यतः ततः के विभक्ति स्तः ?

(1) द्वितीयातृतीये
(2) पञ्चमीषष्ठ्यौ
(3) षष्ठीसप्तम्यौ
(4) चतुर्थीपञ्चम्यौ

46. यस्य क्रियया क्रियान्तरं लक्ष्यते, तत्र का विभक्तिः स्यात् ?

(1) चतुर्थी (2) सप्तमी

(3) षष्ठी (4) पञ्चमी

47. अधरः किसलय रागः कोमल विटपानुकारिणौ बाहू ।
कुसुममिव लोभनीयं यौवनमङ्गेषु सन्नद्धम् ।। ।
इत्यत्र श्लोके छन्दः विद्यते ।

(1) अनुष्टुप् (2) आर्या

(3) इन्द्रवज्रा (4) उपेन्द्रवज्रा

48. सर्वेषु चरणेषु पञ्चमाक्षरं लघु भवति चेत् किं नाम छन्दः ?

(1) भुजङ्ग प्रयातम् (2) उपजातिः

(3) अनुष्टुप् (4) आर्या

49. शमप्रधानेषु तपोधनेषु गूढं हि दाहात्मकमस्ति तेजः । इत्यत्र श्लोकांशे छन्दः वर्तते –

(1) इन्द्रवज्रा (2) उपेन्द्रवज्रा

(3) वंशस्थम् (4) उपजातिः

50. चतुर्षु चरणेषु द्विचत्वारिंशद्वर्णाः भवन्ति तत् किं नाम छन्दः ?

(1) प्रहर्षिणी (2) वियोगिनी

(3) पुष्पिताग्रा (4) वसन्ततिलका

51. ।। प्रियेषु सौभाग्यफला हि चारुता ।। इति पद्यांशे छन्दोऽस्ति

(1) वसन्ततिलका (2) भुजङ्ग प्रयातम्

(3) वंशस्थम् (4) द्रुतविलम्बितम्

52. यत्र त्रिभिः दशभिश्च वर्णैः यतिः स्यात् तत्र किं नाम वृत्तं स्यात् ?

(1) वियोगिनी (2) मालिनी

(3) मन्दाक्रान्ता (4) प्रहर्षिणी

53. रसैः रुद्रैश्छिन्ना यमनसभलागः शिखरिणी अस्मिन् लक्षणे “रसैः” शब्देन का संख्या सूच्यते ?

(1) 6 (षट्) (2) 8 (अष्ट)

(3) 11 (एकादश) (4) 7 (सप्त)

54. शार्दूलविक्रीडित–प्रतिपादं कति वर्णयुतं भवति ?

(1) एकविंशतिवर्णयुतम्

(2) एकोनविंशति–वर्णयुतम्

(3) पञ्चदशवर्णयुतम्

(4) सप्तदशवर्णयुतम्

55. अम्बुधिरसनगैः वर्णैः यतिः कस्मिन् छन्दसि विद्यते ?

(1) शार्दूलविक्रीडित (2) शिखरिणी

(3) हरिणी (4) मन्दाक्रान्ता

56. स्रग्धरा–छन्दसि यतयः भवन्ति ।

(1) 4, 6, 7 अक्षरैः (2) 8, 8, 5 अक्षरैः

(3) 7, 7, 7 अक्षरैः (4) 7, 6, 9 अक्षरैः

57. नीतिशतके भर्तृहरिणा कीदृशं मङ्गलाचरणं प्रस्तुतम् ?

(1) वस्तुनिर्देशात्मकम् (2) नमस्कारात्मकम्

(3) आशीर्वादात्मकम् (4) स्वागतात्मकम्

58. ब्रह्माऽपि कं नरं न रञ्जयति ?

(1) अज्ञम् (2) विशेषज्ञम्

(3) ज्ञानलवदुर्विदग्धम् (4) दरिद्रम्

59. "क्षीयन्ते खलुभूषणानि सततं वाग्भूषणं भूषणम्" इयं सूक्तिः कुतः गृहीता ?

(1) मेघदूतात्

(2) नीतिशतकात्

(3) अभिज्ञानशाकुन्तलात्

(4) रघुवंशात्

60. नीतिशतकानुसारं नृपनीतिः कीदृशी वर्तते ?

(1) छायेव (2) पत्नीव

(3) वाराङ्गनेव (4) बालिकेव

61. मेघदूतं कीदृशं काव्यं विद्यते ?

(1) गद्यकाव्यम् (2) महाकाव्यम्

(3) खण्डकाव्यम् (4) रूपकम्

62. के चेतनाचेतनेषु प्रकृतिकृपणाः भवन्ति ?

(1) दुःखार्ताः (2) कामार्ताः

(3) सुखार्ताः (4) क्षुधार्ताः

63. मेघदूतानुसारं कः प्रियतम इव प्रार्थना चाटुकारः भवति ?

(1) वसन्तवातः (2) यमुनावातः

(3) गङ्गावातः (4) शिप्रावातः

64. सम्पूर्णे मेघदूते महाकवि-कालिदासेन किं नाम छन्दः प्रयुक्तम् ?

(1) शिखरिणी (2) वसन्ततिलका

(3) मन्दाक्रान्ता (4) स्रग्धरा

65. "या तत्र स्याद्युवतिविषये सृष्टिराद्येव धातुः" इत्यत्र महाकविकालिदासेन का युवतिः वर्णिता ?

(1) यक्षपत्नी (2) कुबेरपत्नी

(3) मेघपत्नी (4) शिवपत्नी

66. अवकहडाचक्रानुसारं बुधवासरस्य स्वामी कः ?

(1) शिवः (2) विष्णुः

(3) इन्द्रः (4) यमः

67. मीन-मेष-गते सूर्ये कः ऋतुः परिकीर्तितः ?

(1) हेमन्तः (2) शिशिरः

(3) ग्रीष्मः (4) वसन्तः

68. कति नक्षत्राणि भवन्ति ?

(1) अष्टौ (2) पञ्चदश

(3) सप्तविंशतिः (4) विंशतिः

69. नाट्यशास्त्रानुसारं कस्माद्वेदात् अभिनयान् जग्राह ?

(1) ऋग्वेदात् (2) यजुर्वेदात्

(3) सामवेदात् (4) अथर्ववेदात्

70. भगवतः नीलकण्ठस्य नृत्यतः शृङ्गाररससम्भवा का वृत्तिः दृष्टा ?

(1) भारती (2) सात्त्वती

(3) आरभटी (4) कैशिकी

71. भरतमुनिसुतेभ्यः प्रीतः शक्रः किं दत्तवान् ?

(1) ध्वजम् (2) छत्रम्

(3) मुकुटम् (4) सिंहासनम्

72. महाकविना अभिज्ञानशाकुन्तलस्य मङ्गलाचरणे कस्य देवस्य स्तुतिः कृता ?

(1) इन्द्रस्य (2) शिवस्य

(3) विष्णोः (4) गणेशस्य

73. "परिग्रहबहुत्वेऽपि द्वे प्रतिष्ठे कुलस्य मे" इत्यत्र द्वे प्रतिष्ठे के ?

(1) गौतमी शकुन्तला च

(2) अनसूया प्रियम्बदा च

(3) प्रियम्बदा पृथिवी च

(4) पृथिवी–शकुन्तला च

74. अपराजिता नामौषधिः जातकर्मसमये केन सर्वदमनाय प्रदत्ता ?

(1) भगवता मारीचेन

(2) भगवता काश्यपेन

(3) भगवता गौतमेन

(4) भगवता विश्वामित्रेण

75. ययातेः पुत्रः कः ?

(1) दुष्यन्तः (2) भरतः

(3) पुरुः (4) नहुषः

76. काव्येषु नाटकं रम्यं तत्र रम्या .... ।
रिक्तस्थानं पूरयत ।

(1) प्रियम्बदा (2) शकुन्तला

(3) अनसूया (4) चतुरिका

77. भट्टमथुरानाथशास्त्रिणः रचना विद्यते ।

(1) गंगालहरी (2) वाणीलहरी

(3) यमुनालहरी (4) मनोलहरी

78. पं. नित्यानन्दशास्त्रिणः काव्यं नास्ति ।

(1) हनुमद्दूतम्

(2) रामचरिताब्धिरत्नम्

(3) सत्यमेवजयते

(4) पुण्यश्रीचरितम्

79. पं. श्रीरामदवेमहोदयस्य महाकाव्यमस्ति ।

(1) भृत्याभरणम्   (2) दशकण्ठवधम्

(3) हनुमद्दूतम्   (4) जयपुरवैभवम्

80. जापानविजय–ग्रन्थस्य रचनाकार: विद्यते ।

(1) पं. जगदीशचन्द्रस्य

(2) पं. गिरिधरशर्मा–नवरत्नस्य

(3) पं. नित्यानन्दशास्त्रिण:

(4) भट्टमथुरानाथशास्त्रिण:

81. पं. जगदीशचन्द्र–आचार्यस्य काव्यं नास्ति ।

(1) वासुदेवचरितम्   (2) सङ्गीतलहरी

(3) अमरभारती   (4) भारतीविलास:

82. "कुरसिका" ग्रन्थस्य रचनाकार: विद्यते ।

(1) भट्टमथुरानाथशास्त्री

(2) पं. नित्यानन्दशास्त्री

(3) पं. गिरिधरशर्मा "नवरत्न:"

(4) पं. श्रीराम दवे

83. जन्मत: पूर्वं शिशो: कति संस्कारा: भवन्ति ?

(1) द्वौ   (2) त्रय:

(3) चत्वार: (4) एक:

84. भारतीयसंस्कृते: श्रेष्ठ: आश्रम: क: प्रोक्त: ?

(1) संन्यासाश्रम: (2) ब्रह्मचर्याश्रम:

(3) गृहस्थाश्रम: (4) वानप्रस्थाश्रम:

85. पञ्चमहायज्ञेषु ब्रह्मयज्ञ: कथ्यते ।

(1) तर्पणम्   (2) अध्यापनम्

(3) होम: (4) अतिथिपूजनम्

86. संन्यासाश्रमस्य पुरुषार्थ: क: प्रोक्त: ?

(1) मोक्ष: (2) धर्म:

(3) अर्थ: (4) काम:

87. नामकरणसंस्कारानुसारं बलान्वितं नाम कस्य भवेत् ?

(1) ब्राह्मणस्य   (2) क्षत्रियस्य

(3) शूद्रस्य   (4) वैश्यस्य

88. संस्कारेषु अन्तिम: संस्कार: वर्तते ।

(1) वानप्रस्थ: (2) उपनयन:

(3) अन्त्येष्टि:   (4) संन्यास:

89. आश्रमव्यवस्थायां वानप्रस्थाश्रम: केनापरनाम्नापि कथ्यते ?

(1) वैखानस: (2) ब्रह्मचर्य:

(3) ज्ञानाश्रम: (4) ध्यानाश्रम:

90. ऋग्वेदे होता कविक्रतु: क: देव: ?

(1) अग्नि:   (2) रुद्र:

(3) सूर्य: (4) पुरुष:

91. चक्षो: क: अजायत ?

(1) इन्द्र: (2) चन्द्रमा

(3) सूर्य: (4) वायु:

92. नासदीयसूक्ते (10/129) किं छन्दः प्रयुक्तम् ?

(1) अनुष्टुप् (2) त्रिष्टुप्
(3) गायत्री (4) जगती

93. (2/33) रुद्रसूक्तस्य ऋषिः कः ?

(1) विश्वामित्रः (2) नारायणः
(3) प्रजापतिः (4) गृत्समदः

94. यस्मान्न ऋते किंचन कर्म क्रियते तत् किम् ?

(1) ज्ञानम् (2) कर्म
(3) मनः (4) इन्द्रियम्

95. (12/1) पृथिवीसूक्ते "अहं पृथिव्याः पुत्रः, पिता कः विद्यते ?"

(1) पर्जन्यः (2) सूर्यः
(3) इन्द्रः (4) आकाशः

96. गृहस्थस्य एतौ मान्यौ । इत्यत्र कौ एतौ ?

(1) भ्रातृ-भगिन्यौ (2) मातापितरौ
(3) अतिथि-श्रोत्रियौ (4) शिव-केशवौ

97. प्रजानां परिपालनं कस्य प्रधानं कर्म विद्यते ?

(1) ब्राह्मणस्य (2) क्षत्रियस्य
(3) वैश्यस्य (4) शूद्रस्य

98. सांख्यकारिकानुसारं सत्त्वं किम् ?

(1) लघु (2) चलम्
(3) गुरु (4) उपष्टम्भकम्

99. सत्कार्यं किम् ? निम्नलिखितेषु किं शुद्धम् ?

(1) सर्वसम्भवभावात्

(2) शक्यस्याशक्यकरणात्

(3) कारणाभावात्

(4) उपादानग्रहणात्

100. "शिक्षा मानवस्य शक्तीनां निहितयोग्यतानां वा विकासोऽस्ति ।" एतत् कथनं वर्तते

(1) अरिस्टोटलस्य (2) स्किनरस्य
(3) डेविसस्य (4) कॉलसनिकस्य

101. "मनोविज्ञानम्, वातावरणस्य सम्पर्के भूतानां मानवव्यवहाराणां विज्ञानमस्ति ।" एतत् कथनं केनोक्तम् ?

(1) वुडवर्थमहोदयेन (2) बोरिंगमहोदयेन
(3) मनमहोदयेन (4) वारेनमहोदयेन

102. शिक्षया सह मनोविज्ञानस्य संयोजनमनिवार्यमस्ति यतोहि

(1) बालकस्य मानसिकविकासः भवेत्

(2) बालकस्य शरीरस्य विकासः भवेत्

(3) बालकस्य सर्वाङ्गीण विकासः भवेत्

(4) बालकस्य कार्यस्य विकासः भवेत्

103. छात्राणां दैनिकजीवनस्य आवश्यकताभिः सम्बन्धिता विद्यते ।

(1) पाठ्यचर्यारचना

(2) विकासात्मक प्रणाली

(3) मूल्यांकनम्

(4) मापनम्

104. बालाः पित्रोः सत्यप्रतिलिपयः न भवन्ति, न च एक-पित्रोः सर्वेबालाः परस्परं समानाः भवन्ति । अयं कः नियमः ?

(1) अर्जितगुणानां हस्तान्तरणम्

(2) उत्पादकसूत्राणां निरन्तरतायाः नियमः

(3) भिन्नतायाः नियमः

(4) प्रत्यागमनस्य नियमः

105. सैलेमहोदयस्य कथनानुसारं किशोरावस्थाकालः विद्यते

(1) 12 तः 16 पर्यन्तम्

(2) 12 तः 18 पर्यन्तम्

(3) 11 तः 17 पर्यन्तम्

(4) 10 तः 18 पर्यन्तम्

106. किशोरावस्थायाः प्रादुर्भावः शीघ्रतया भवति

(1) बालकानाम् (2) किशोराणाम्

(3) बालिकानाम् (4) शिशूनाम्

107. संवेगात्मकविकासे किशोरः कीदृशः भवति ?

(1) भावुकः (2) नायकः

(3) शिक्षकः (4) लेखकः

108. "ज्ञानाभिवृत्त्योरर्जनम् अधिगमो भवति ।" एतत् कथनं विद्यते ।

(1) बनार्डमहोदयस्य ।

(2) क्रो-क्रोमहोदयस्य ।

(3) गेट्सहोदयस्य ।

(4) जी.डी. बोजमहोदयस्य ।

109. कस्याम् अवस्थायां बालकः स्वसंवेगानामुचिताऽभिव्यक्ति-प्रदानस्य प्रयत्नं करोति ?

(1) प्रौढावस्थायाम् (2) शैशवास्थायाम्

(3) बाल्यावस्थायाम् (4) किशोरावस्थायाम्

110. आरम्भे बालकस्य समाजः भवति ।

(1) गुरुः (2) प्रतिवेशी

(3) माता (4) मित्रम्

111. 'मनोविज्ञानम्' इति पदं लैटिनभाषायाः कस्य शब्दस्य पर्यायः अस्ति ?

(1) साइकस् + लॉगस

(2) मनस् + लॉगस

(3) साइकी + लॉगस

(4) साइकस् + विज्ञानस्

112. "अभिप्रेरणा मनुष्यस्य अन्तः स्थले जायमानं शक्तिपरिवर्तनमस्ति ।" एतत् कथनं कस्य विद्यते ?

(1) मैकडॉनाल्डमहाभागस्य

(2) बोरिंगमहोदयस्य

(3) डेशीलमहोदयस्य

(4) क्रो क्रोमहोदयस्य

113. व्यवस्थितव्यवहारस्य सिद्धान्तस्य प्रवर्तकः अस्ति

(1) स्टार्कहल महोदयः

(2) क्लार्कहलमहोदयः

(3) स्पार्कहलमहोदयः

(4) क्रो तथा च क्रो महोदयौ

114. का नाम बुद्धिः ?

(1) उद्देश्यानां स्पष्टता ।

(2) ज्ञानार्जनस्य क्षमता ।

(3) परिश्रमशीलता ।

(4) प्रश्नावली ।

115. बुद्धेः बहुतत्त्वसिद्धान्तस्य प्रतिपादकः कः ?

(1) थाम्पसनमहोदयः ।

(2) स्पीयरमैनमहोदयः ।

(3) थार्नडाइकमहोदयः ।

(4) जानसनमहोदयः ।

116. मानसिक-योग्यता-परीक्षणम् 12 तः 19 वर्षं यावत् छात्राणां कृते केन निर्मितम् ?

(1) डॉ. चन्द्रमोहन भाटियामहोदयेन

(2) साइमनमहोदयेन

(3) डॉ. पी.एन. मल्होत्रामहोदयेन

(4) डॉ. एम.सी. जोशीमहोदयेन

117. सामान्यबुद्धिबालकानां बुद्धिलब्धिर्भवति

(1) 70 तः 80 (2) 90 तः 110

(3) 80 तः 90 (4) 60 तः 70

118. मानसिक स्वास्थ्यविज्ञानस्य सम्बन्धः केन भवति ?

(1) मस्तिष्केण (2) शरीरेण

(3) विद्यालयेन (4) शिक्षकेण

119. अस्वाभाविकाम् उत्तेजनां प्रति स्वाभाविक क्रियायाः उत्पत्तिः निम्नलिखिताः केनाधिगमसिद्धान्तेन भवति ?

(1) बुद्धिमत्तायाः सिद्धान्तेन

(2) सक्रियानुबन्धन सिद्धान्तेन

(3) अनुकूलितानुक्रियायाः सिद्धान्तेन

(4) व्यवस्थितव्यवहारस्य सिद्धान्तेन

120. संगणकस्य सम्बन्धे निम्नलिखितेषु किं सत्यम् ?

(1) 1 किलोबाइट = 1022 बाइट

(2) 1 गेगाबाईट = 1022 किलोबाइट

(3) 1 टेराबाइट = 1024 गीगाबाइट

(4) 1 टेराबाईट = 1026 गीगाबाइट

121. माउस (Mouse) संगणकस्य विद्यते ?

(1) आउटपुट-उपकरणम्

(2) इनपुट-उपकरणम्

(3) संगहण-उपकरणम्

(4) उपर्युक्तेषु न क्रोऽपि

122. संगणकसंचार-नेटवर्क मध्ये (wi-fi) किमुच्यते ?

(1) वायरलेस फैक्ट्री

(2) वायरलेस फिडेलिटी

(3) वेव फैक्ट्री

(4) वेव फिडेलिटी

123. संगणकयन्त्रे यः भौतिकभागः विद्यते 1यः भागः स्पर्ष्टुं द्रष्टुं शक्यते । सः भागः कथ्यते

(1) सॉफ्टवेवस

(2) हार्डवेयर

(3) प्रोग्राम

(4) उपर्युक्तेषु न किमपि

124. समग्र-विश्वस्मिन् यः संचारमाध्यमः विस्तृतः वर्तते सः कथ्यते

(1) LAN (2) MAN

(3) WAN (4) न किमपि

125. माइक्रोसॉफ्ट पावर पोइन्ट चित्रात्मक सामग्री निर्माणाय कस्य उपकरणस्य आवश्यकता भवति

(1) वर्ड प्रोसेसर

(2) माउस

(3) स्प्रेडशीट

(4) ग्राफिक प्रस्तुतीकरणम्

126. प्रतिदिनं कार्ये प्रयुज्यमाना इन्टरनेट सेवा का ? येन संदेशानामादानप्रदानं भवति ।

(1) ई-मेल (2) सर्च-इंजन

(3) अपलोड (4) डाउन लोड

127. संगणकस्य (computer) मस्तिष्कं कथ्यते

(1) A.L.U. (2) R.O.M.

(3) C.P.U. (4) R.A.M.

128. दूरस्थ जनानां छात्राणां वा शिक्षणाय कीदृशी सुविधा वर्तमानकाले प्रासङ्गिकी वर्तते ।

(1) पुस्तकशिक्षणम् (2) कक्षा-शिक्षणम्

(3) ई-शिक्षणम् (4) गुरुकुल शिक्षणम्

129. सम्प्रेषणाय निम्नलिखितेषु कस्यावश्यकता न विद्यते ?

(1) सम्प्रेषणदाता (2) पाठ्यक्रमः

(3) सम्प्रेषणमाध्यमः (4) सम्प्रेषणग्राही

130. विन्ध्यहिमालययो: मध्यवर्तिदेशस्य नाम वर्तते –

(1) जनपद: (2) विष्टपम्

(3) आर्यावर्त: (4) उदीच्य:

131. निम्नलिखितेषु "शैल" नाम विद्यते :

(1) क्ष्माभृद् (2) दरी

(3) पाषाण: (4) पाद:

132. निम्नलिखितेषु "वानर"नाम नास्ति :

(1) वनौक: (2) फेरु:

(3) प्लवंगम: (4) शाखामृग:

133. केका कस्य वाणी विद्यते ?

(1) भ्रमरस्य (2) वकस्य

(3) राजहंसस्य (4) मयूरस्य

134. आचार्यस्य पत्नी कथ्यते –

(1) आचार्यानि (2) आचार्या

(3) आचार्यानी (4) आचार्याणी

135. "गाणपतम्" इत्यत्र क: प्रत्यय: ?

(1) ण्य: (2) अण्

(3) अञ् (4) घ

136. वत्सस्य गोत्रापत्यं 'वात्स्य:' इत्यत्र प्रत्यय: क: ?

(1) यञ् (2) यत्

(3) ढञ् (4) ण्य:

137. सम्बद्ध–प्रत्ययान् सम्मेलयत –

A. ढक् E. भदीय:

B. घ F. ग्रामीण:

C. छ G. राष्ट्रिय:

D. ख H. नादेय:

(1) AH, BF, CE, DG

(2) DF, CG, BE, AH

(3) AG, CF, DE, BH

(4) AH, BG, CE, DF

138. 'घ' संज्ञकौ प्रत्ययौ कौ ?

(1) तरवीयसुनौ (2) तरप्तमपौ

(3) तभबिष्ठनौ (4) शतृशानचौ

139. 'ज्ञानवान्' इत्यत्र प्रकृतिप्रत्ययौ स्त: ।

(1) ज्ञान + शानच् (2) ज्ञान + क्तवतु

(3) ज्ञान + वतुप् (4) ज्ञान + मतुप्

140. "विद्वस् + मतुप्" इत्यत्र पदं किम् ?

(1) विद्वान् (2) विदन्

(3) विदुष्मान् (4) विदुस्मान्

141. हेतु वाचिभ्यो मनुष्य वाचिभ्यश्च तत: आगत इत्यर्थे क: प्रत्यय: स्यात् ?

(1) तमप् (2) इष्ठन्

(3) तरप् (4) मयट्

142. द्विवचनविभज्योपपदे कौ प्रत्ययौ स्तः ?

(1) तरबीयसुनौ (2) तमबिष्ठनौ

(3) मतुब्वतुपौ (4) क्तक्तवतू

143. शुद्धवाक्यमस्ति –

(1) त्वम् आयुष्मान् भूयात् ।

(2) त्वमायुस्मान् भूयाः ।

(3) त्वमायुष्मान् भूयाः ।

(4) त्वमायुष्मान् भवेत् ।

144. शुद्धवाक्यं चिनुत –

(1) मायाविनं मित्रः त्यजेत् ।

(2) मायावि मित्रं त्यजेत् ।

(3) मायावि मित्रः त्यजेत् ।

(4) मायावी मित्रं त्यजेत् ।

145. शुद्धवाक्यं विद्यते –

(1) चतस्रः पक्षिणोऽत्र सन्ति ।

(2) चतुरः पक्षिणोऽत्रास्ति ।

(3) चत्वारि पक्षीरत्र सन्ति ।

(4) चत्वारः पक्षिणोऽत्र सन्ति ।

146. शुद्धवाक्यं चिनुत –

(1) संस्कृतावहेलनं भारतवसिभ्यो न शोभते ।

(2) संस्कृतावहेलनं भारतवासिना न शोभते ।

(3) संस्कृतावहेलनं भारतवासिनां न शोभते ।

(4) संस्कृतावहेलनं भारतवासिषु न शोभते ।

147. शुद्धवाक्यं स्यात् –

(1) बालः श्वेतैः पुष्पैः भ्रातारं स्वसारं च शोभते ।

(2) बालः श्वेतैः पुष्पैः भ्रातरं स्वसारं च भूषयति ।

(3) बालः श्वेतानि पुष्पाणि भ्रातारं स्वसारं च भूषयति ।

(4) बालः श्वेतेभ्यः पुष्पेभ्यः पुष्पाणि भ्रातरं स्वसारं च भूषयति ।

148. 'वह गुणों से पूजा गया ।' उपर्युक्तवाक्यस्य संस्कृतानुवादः भविष्यति ।

(1) सः गुणान् अपूज्यत ।

(2) सः गुणेभ्यः अपूजयत् ।

(3) सः गुणैः अपूज्यत ।

(4) सः गुणैः अपूज्यत् ।

149. हमें चार पुस्तकें लिखनी हैं ।

उपर्युक्तवाक्यस्य संस्कृतानुवादः करणीयः ।

(1) वयं चत्वारि पुस्तकानि लिखिष्यामि ।

(2) अस्माभिः चत्वारि पुस्तकानि लेखनीयानि ।

(3) अस्माभिः चत्वारि पुस्तकं लेखनीयम् ।

(4) मया चत्वारः पुस्तकाः लिखनीयाः ।

150. आज हर दरवाजे पर कार खड़ी है ।

(1) अद्य प्रतिद्वारं कारयानं विद्यते ।

(2) अद्य प्रतिद्वारः कारयानं विद्यते ।

(3) अधुना प्रतिद्वारे कारयानः अस्ति ।

(4) अद्यत्वे प्रतिद्वाराय कारयानमस्ति ।

रफ कार्य के लिए स्थान / SPACE FOR ROUGH WORK